

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši šte. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 70 K, za pol strani 40 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje peti-vrsto 16 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Sv. oče in mir.

Papež Benedikt XV. je pisal dne 4. t. m. svojemu generalnemu vikarju kardinalu Pompiliju lepo pismo, ki bo našlo odmev v vseh srcih. Glasi se:

V strašnem sporu, ki trga Evropo, nismo mogli ostati kot vrhovni dušni pastir mirnodušni in nismo tudi molče gledali, ker bi sicer zatajili svete dolžnosti, ki nam jih nalaga vzvišeno, po Bogu nam naloženo poslanstvo miru in ljubezni. Od začetka svojega pontifikata smo se trudili z užaljenim srcem po tako strašnih prizorih, da s svojimi opomini in s sveti pregovorimo vojskujoče se narode, naj bi odložili orožje in poravnali svoje spore s prijateljsko razumnostjo tako, da bi odgovarjalo človeškemu dostojanstvu. Vrgli smo se takorekoč med vojskujoče se narode kakor oče med svoje boreče se sinove in jih rotili v imenu tistega Boga, ki je neskončna pravica in ljubezen, naj opuste namen medsebojnega uničenja, naj marveč jasno, posredno ali neposredno, obrazložijo želje vsake stranke, naj po načelih pravice in možnosti vpoštevajo želje narodov in naj prineso posebne žrtve samoljubja in posebnih koristi v danem slučaju v korist pravičnosti in splošnega dobrotita velike skupnosti narodov. To je bila in je edina pot, da se reši strašen spor po načelih pravice in da se doseže mir, ki ne bi koristil eni sami stranki, marveč vsem strankam in bi bil zato pravičen in trajen. Obžalujemo, ker se ni poslušal naš očetovski glas in ker vojska traja divje dalje z vsemi svojimi strahotami. Kljub temu, gospod kardinal, ne moremo in ne smemo molčati. Očetu, katerega sinovi se nahajajo v divjem boju, ni dovoljeno, da preneha svariti samo zato, ker so ostale njegove prošnje in solze brez uspeha. Znano vam je pa tudi, da je naš ponovni klic po miru, četudi ni dosegel

željenega učinka, našel globok odmev in se je vlil kakor balzam v srce vojskujočih se narodov, da, vlil se je v srca vseh narodov celega sveta in vzbudil živahne, vroče želje, da bi videli, kako naj se krvavi spor najhitreje reši. Ne moremo se vzdržati, da še enkrat dvignemo svoj glas proti tej vojni, ki se nam zdi samoumor civilizirane Evrope. Ne smemo opustiti, če nam to dopuščajo okoliščine, da priporočamo vsako sredstvo, ali da opozorimo nanje, če more služiti za to, da se doseže zaželjeni smoter. Zdaj nudijo, gospod kardinal, ugodno priliko nekatere pobožne žene, ki so nam naznanile, da se hočejo v svetem postnem času dušno združiti k molitvi in k pokori, da izprosijo od božje neskončne milosrčnosti konec strašne šibe. Tak predlog moremo le pozdravljati in priporočati vztrajno molitev in krščansko pokoro, ki je mnogokrat edina tolažba ob razmesarjenju našega in vsakega človeškega srca vsled tega strašnega bratovskega boja in najuspešnejše sredstvo, da izprosimo pri Gospodu zaželjeni mir.

Predlog smo zato očetovsko blagoslovili in ga zdaj javno pohvalimo, ker želimo, da se mu pridružijo vsi verniki. Vsekako zaupamo, da se ne samo v Rimu, marveč v celi Italiji in v drugih vojskujočih se deželah, zbirajo katoliške rodbine posebno v bodočih dneh v pokori posvečenih cerkvah, oddaljene od svetnih iger in zabav, k pobožni in trajni molitvi in h krščanski pokori, kar je v sedanjih časih skrajno priporočljivo in odgovarja žalosti vsake duše. Posebno opominjamo vse matere, žene, hčere in sestre borilcev, ki v nežni svoji duši bolj, kakor vse druge osebe čutijo strašno gorje sedanje grozne vojne, naj s svojim zgledom in s svojo milo močjo ob domačem ognjišču pregovore vse člane svoje rodbine, naj neprestano in goreče molijo k Bogu in naj prinašajo njegovemu božjemu prestolu pros-

tovoljne žrtve, ki naj potolažijo pravično jezo Boga. Ljubo bi nam celo bilo, če katoliške rodbine vseh vojskujočih se narodov to delo ljubezni posebno izpeljejo na dan, ki je posvečen spominu prevzvišenega darovanja Boga-človeka, ki je hotel s svojo bolečino rešiti in tolažiti vse Adamove sinove, ki se v tej vedno znameniti uri njegove neskončne ljubezni obračajo po posredovanju njegove žalostne, a neupognjene matere, Kraljice mučenikov, in dosežejo tako milost, da morejo težave in boleste izgube trdno, s krščansko vdanostjo prenašati, in ga prositi, naj konča to tako dolgo in strašno poizkušnjo. Želimo tudi, naj se zbrisejo z miloščino tudi ghehi in se potolaži pravična božja jeza in naj vsaka rodbina primerno svojemu premoženju daruje vinar ljubezni v korist po odrešeniku Jezusu tako ljubljenim revežem in nesrečnežem in posebno v podporo ubogim otročičem tistih, ki so padli v tej strašni vojni.

Končno podelimo, ker upamo, da se udeležijo tega dela krščanskega usmiljenja in nežnega sočustvovanja človeški bolesti in še bolj iz nadnaravne milosrčnosti, ki naj združi otroke pri istem nebeškem očetu, tudi rodbine nevtralnih dežela, vam, gospod kardinal, in omenjenim katoliškim ženam in rodbinam podelim prisrčno apostolski blagoslov.

V Vatikanu, 4. marca 1916.

Benedikt XV.

PODLISTEK.

Kako sem se klatil.

Resnična zgodba g. Jerneja. (Dalje.)

Razburjenje in napor tega večera je zgodbo tako utrudil, da je odprla usta še-le med vožnjo po železnici — prvo po petih mesecih — z vzklikom začudenja, kajti kamor je človek pogledal, povsod so zdehali in se doigočasil s krampi in lopatami oboroženi Rusi. Že sem dvomil, če se peljemo po naši zemlji, ko mi pojasni vprašanje enega teh miroljubnih „plennih“, če bo kmalu konec vojne, da se prav vozimo. Tudi sem s časom opazil posamezne naše ljudi. Pogostoma smo polagoma vozili čez razdrte mostove in nasipe, mimo grobišč in strelskih jarkov. Galicija in Bukovina zaslužita ime: pokopališče. Kakor vrabci, posamezni in v rojih, ne izbirajo prostora, tako se vidijo tu grobovi vsepovsod: ob cesti, sredi njive, v jarku, na vrtu, ob hiši, v gozdu. Molče trobentajo visoko pesem: o visoki kulturi dvajsetega stoletja in o čisti človečnosti. Sopotnik pripomni: O, kako romantično je, ležati tako-le sredi njive in poleg tega z zlatimi črkami biti zapisan v knjigi zgodovine! Duhovita misel, vredna objave v naši resnični zgodbi. Stali, pa tudi po malem peljali smo se dalje in opazovali posledice ruske politike v tej deželi. Koče kmetov so pustili, graščine, tovarne in središča mest so pa Judom požgali. Tudi so njive malih kmetov obdelane, dočim so kilometre dolga in široka veleposestva preprežena z najbujnejšim plevelom. No, mi smo

precej popravili škodo te politike; Judje so bili z nami zadovoljni. Po malem je zardečelo obzorje, Karpati so se zavili v modro tančico in noč je zakrila s svojimi krili deželo krvi in ognja, za nas le deželo spominov in grobov.

Zlezel sem na deske, katere je modri Špirituz položil čez police pod stropom, zapalil „ta dolgo“ in se pogreznil v spomine. Čudni ljudje smo! Tako majhna stvar je naše srce, pa ga vendar povsod nekaj pustimo. Vzbudilo se mi je domotožje po Galiciji. Ko smo se peljali mimo Delatyna, kjer sem nastopil pot po tej deželi, bi bil najraje skočil z vlaka in tam ostal. Naenkrat je stala ta zemlja lepa, razkošna, sveža, vse ljubezni vredna v mojem spominu. Občutil in spoznal sem, zakaj tudi to zemljo nje otroci ljubijo! In zaslutil sem, kaj pomeni modri sijaj ruskih očí. Učimo narod ljubiti zemljo; zakaj kdor ljubi njo, bo ljubil tudi nje Stvarnika. Hudobija ljudij se začenja z ločitvijo od rodne grude, v mislih ali v dejanju. Kdor ne pozna in ne ljubi stvarstva, tudi ne ljubi Stvarnika in ne more dolgo vanj verovati.

Krasno jesensko jutro je prihitelo za nami iz Galicije skozi Tatarski prelaz na Ogrsko. Človeku, ki ljubi gozdno naravo, nudi ta vožnja zlasa v jutranjih urah velik užitek. Slična je proggi s Trbiža skozi gorenjsko in bohinjsko dolino proti Gorici. Široko in veselo se je smejalo solnce iznad vrha Karpatov, ko postanemo v Marmaros Sziget, kjer sem imel že dvakrat jako neprijetno naključje. Topot se ni izpolnil pregovor: V tretje gre rado! četudi mi žilica ni dala miru obsedeti v vlaku. Ko izvem, da bomo tukaj stali celo uro, hitim v prijazno mesto dobrih

in slabih spominov, hitim čez trg in krožim okoli središča, prav kakor žerjavi ali lastavice, ko „na jug se vzdignejo“. Da si olajšam slovo, kupim pri Judu veliko štruco belega kruha, izpijem v kavarni belo kavo in puhnem v vlak. Iz čisto mažarsko-judovskega mesta ropotamo skozi lepo, rodovitno, čisto rusinsko pokrajino ob Tisi dalje. Zopet me objamejo spomini. Na levi me vabi sivi Kamen Sapunski, zibajoč svojo krono med zelenim morjem gozdov in temnomodrim oceanom neba; na desni pa se zablišče barake vojne bolnice v Tereslu. Maj sem preživel tu, ni čuda, da je ostalo nekaj srca tudi tu in mi kliče svoj: Ostani! Pa kaj hočemo, ko je klic: „Naprej v vojno!“ od onega: „Nazaj v planinski raj!“ mnogo močnejši! Še en pogled naokoli, velik križ blagoslovitve čez vse obzorje in vse, kar na njem biva — dopolnjeno je! Srce naj počije, da bo moglo domačo zemljo objeti silnejše.

Venomer drdra in se zvija zgodba dalje, skozi gričevje karpatskih predgorij, mimo bogatih vinogradov, neskončnih njiv, košatih hrastovih gozdov. Prav nič romantike, sama vsakdanja, okrogla in izgajena razkošnost rodovitne zemlje. Tu mora biti doma bogastvo blaga in revščina misli; polne malhe, prazne glave. Rusini se polagoma umikajo Slovakom in Mažarom, vsi pa so dobri Ogrji. Moji sopotniki, ki so ponosni na to, da znajo samo nemško, se jeze nad prenapetimi Mažari, jaz se pa kot preprost Kropar vsem skupaj v pest smejim. Le dajte se, le, mi smo se že dosti dolgo in temeljito! Sicer se pa ni treba bati. Mogočni zaveznik, ki se je doslej vojskoval za nas, bo tudi vnaprej pomagal, in

Francosko bojišče.

Francoski listi pravijo, da se bije pri Verdunu najsilovitejša bitka, kar jih pozna svetovna zgodovina, da se tu odločuje usoda Evrope. Nemci so vrgli na bojišče 800 tisoč mož in hočejo Francoze premagati na tak način, kakor so bili Rusi premagani pri Gorlicah.

Pred Verdun so Nemci pripeljali svoje 42 cm možnarje s srbskega in ruskega bojišča in Avstrijci svoje 30.5 cm. Pred Verdunom se kosajo najbolj izbrane nemške in francoske čete.

Angleži so vdrti južnovzhodno od Yperna ob prekopu v postojanko „Pastion“, katero so jim bili Nemci vzeli 14. februarja in so prodrli v ozki bojni črti celo do nemških sprednjih jarkov. Iz teh jarkov so jih Nemci zopet vrgli dne 2. marca. Le v nekaterih delih postojanke so se še obdržali. Živahni boji od blizu so bili južno od prekopa La Bassée. V Champagni je topništvo pomnožilo delovanje in na nekaterih krajih ljuto streljalo. V gozdu Bolante so Nemci odbili napad Francozov.

Za vas Douaumont so bili najhujši boji. Nemci so dne 2. marca s topovi izčistili vas ter dobili 1000 vjetnikov in šest težkih topov. Nemški letalci so pa okoli verdunske trdnjave uspešno metali bombe.

Poročnik Immelman je sestrelil neko dvokrilno angleško letalo, v katerem sta bila dva častnika, eden mrtev in drugi težko ranjen. To je že deveto sovražno letalo, katero je Immelman sestrelil.

Dne 6. marca so Nemci potisnili nazaj male angleške oddelke, ki so prejšnji dan prodrli severovzhodno od Vermellesa v nemške jarke. Z

kdor ne veruje bo pogubljen! K sreči se je na večer ponudila prilika, spraviti vse nerednosti v drugi polovici v red z nje žlahtnim pridelkom. V mestu pod šotorom (Satoralya Ujheley) se dobi pristni „sámorodny“, ki prežene vse skrbi in utopi vse bolečine. Tako je zopet enkrat nepokvarjenost narave premagala hudobijo ljudij in povzročila harmonijo ciljev. (Dalje prih).

Silvin Sardenko: **«Nebo žari»**. Pesmi. Ljubljana (Katoliška bukvarna) 1916. — Ko bi hodil pevec, kakor včasih v starih prostih časih, po našil selih in obstajal po bišah pojoč (s. 7):

„Bratje nimam je kovine,
da bi dal jo za bojnine
naše mile domovine.
— Le en kip od bron.
To je ona, to je ona —
Doloroza! Tiha zona
me obhaja, tožna Mati,
če bi moral tebe dati —
tvoj spomin in kip tvoj zlati —“

in bi nadaljeval starčku, ki bi mislil na zvon: in otiral solzo, ter materi, ki bi jo spomnil sinove besede (s. 9):

„Moje zdravje? — Sporočim.
Mojo smrt? — Vam drug naznani . . .“

in se obrnil k bivši nevesti v imenu ženina (s. 14):

„O Marija blažena,
glej, če je zastražena
moja deklica nocoj.“

iz izrazil, kar silil iz toliko src (s. 17):

„O, naredite konec preprirom!
Tam za gorami, tam za gorami
jokajo se družine za nami.
Angeli božji, pridite z mirom!“

in če bi jim ponovil celo pesem «V strelnem jarku» (s. 20) ter dodal (s. 24):

„Kako ste rekli tolažniki:
«Da bol prestane vsaka se?»
Smrt zvestega moža pa ne.
Nevedni vaši so jeziki.“

in ponavljal sam sebi in sirotam (s. 29):

„Ni letos mati spekla nam
pogače;
na tihem gre v samotni hram
in plače.“

vsi bi ponavljali za njim (s. 29):

„da vsa je naša domovina
kot ena sama bolečina.“

Kakor bi jim vlekli trnje iz srca, bi poslušali dalje (s. 30):

„Nevesto mojih sanj
objame ženin drug,
obljubljen gorski dom
prevzame ženin drug,
ki ni za dom umiral
in ne za čast deklet,
kot jaz sem šel za dom in rod —
umret.“

Oče pa veli: «Dete, beri! Kaj je pisal?» (s. 36):

„Hči mu bojno pismo bere:
«Ljubi oče! Zadnji boj.
Kmalu zmagam. Smrtni znoj
moje trudno čelo pere . . .»“

Dosti je starcu. «Nehaj dekle!» — Nevesta dozdaj ni našla besed za nemo bol. Pevec ji lajša kamene na srcu (s. 37):

„O, pustite me, naj jočem!
Moji nageljni rudeči
ne dehte mi več po sreči.
Kaj nevesta z njimi hočem?»“

Pomagal bi jim govoriti za v neznani zemlji padle (s. 39):

„Ne, za nas ni svetlih luči,
in za nas ni belih sveč . . .“

Za vse padle isto (s. 44):

„Pa naj so v zibel jim šumeli
Karpati ali Karavanke.“

Tudi beguncev ne tolaži, ampak plače ž njimi, da (s. 46):

„le solza perica
umiva jim lica;“

saj je tako strašno hudo (s. 46):

„Šumi
pod starim mlinom.
A mlin stoji že leto dni.“

* * *

Ko bi tako pel popotni pevec od hiše do hiše, stavim, da bi mu dali, otiraje žalostne solze, ostanke živeža, ki jih je pustila vojska. In tako poje Silvin Sardenko.

Navedeni zgledi pričajo, da zvene iz Sardenka strune, ki jočejo v ljudskem srcu sedanje čase. Marsikatera teh pesmic (46 jih je na 60. straneh) bo izvabila solzo ali vzdih v vaški hiši in s tem

naglim napadom so Nemci v Champagni pridobili zopet postojanko, katero so bili Francozi vzeli dne 11. februarja. Vjeli so dva častnika in 150 mož. Postojanko v Argonih so pa nekoliko potisnili naprej. Ob Mozi so bili le boji poizvedovalnih čet. Na planoti Woivre so Nemci z naskokom vzeli vas Fresnes in Francozi so se obdržali le v posameznih hišah na zahodnem koncu vasi, izgubili so pa 300 vjetnikov.

Govori se, da pojde na Francosko 50.000 Italijanov, nadomestiti čete po deželi, ki odidejo na fronto.

Nemci so zopet začeli obstreljavati Reims in iz mesta se je vlija dolga reka francoskih beguncev.

Dne 7. marca so Nemci pri Maison de Champagne zavrnili francoski protinapad. Ob Mozi so Nemci vzeli več vasi ter vjeli 58 častnikov in 3277 mož, dobili 10 topov in mnogo vojnega materiala. Reka Moza je narastla, kar koristi Nemcem, ki so zasedli višino 265, severno od Verduna. — Mesto Verdun je imelo prej 23.000 prebivalcev; zadnji čas jih je bilo le še 3500.

Rusko bojišče.

Tudi na tem bojišču velik sneg ovira boje. Ob Dvini in pri Ščari so bile praske med nemškimi in ruskimi patruljami dne 2. marca. Na Dvinsk so nemški letalci metali bombe in streljali s strojnimi puškami. Pri jezeru Sventenu so pa baje Rusi uničili del Nemcev.

Dne 3. marca so Rusi pri Dubnu skušali priti na levi breg Ikve, pa so bili odbiti. Vsa avstrijska fronta ob ruski meji je že pol leta neizpremenjena in Rusi kljub napadom nimajo tu nobenega napredka.

Nemci so v malem boju dne 3. marca vrgli Ruse iz postojank pri Alesevičih. Pri Ilukstu Rusi nameravanega napada z razstrelbami vsled ognja Nemcev niso mogli izvesti.

Oddelki armade Jožefa Ferdinanda so dne 6. marca vrgli Ruse pri Karbilovki iz neke utrdbe in so se v uje ustalili. Neki avstrijski poizvedovalni oddelek je pa vrgel Ruse severozahodno od Tarnopola iz nekega 1000 metrov dolgega jarka. To postojanko so potem naši zasuli. Ob Dnjestru in besarabski meji živahno deluje topništvo na obeh straneh.

Iz Kavkaza.

Ruske čete so 5. t. m. ponoči med snežnim metežem nenadoma napadle trdnjavo Bitlis in vzele mesto z bajonetnim naskokom. Posadko so vso posekali. Zasegli so 20 Kruppovih topov nove vrste, mnogo patron in streliva za topove ter so vjeli veliko Turkov, med njimi 40 častnikov. Rusi so predrli turški centrum in sedaj naglo napredujejo. Težave jim delajo 3000 m visoke gore v Taurusu. Bolj ugodna jim je ona črta

odvzela del notranje bolečine. «Jokajte z jokajočimi!» Zdaj je tako, da vse drugo bol le poveča. Zato naj bi jih dobili žalostni v roke, da bi se zjokali z njimi.

Pesmi tečejo gladko. Podobe niso neznane. Duh je soroden z dušo večine slovenskega ljudstva. Čuvstvo, kakor bi odprl ljudsko srce. — Pesmica „V mraku“ (s. 14), menim, bi še hujše zaskelala, če bi vzdihu izpustil zadnji vrstici. Sicer bi jih pa itak vsak v srcu vzdihnil.

V pesmi „Slovenci cesarju“ (s. 57) povdari pesnik načelo, zakaj se ravno Slovenci borijo tako odločno. Tudi tuji listi so pisali ob najsilnejšem vojnem trpljenju v Karpatih, da je Slovence treba občudovati. Poleg junaštva se jim je zdelo vredno omeniti, da v nasprotju z drugimi bojujejo Slovenci strašni boj molče in z veliko resnobo. Na njihova usta ni smeha. Umirali so namreč tam naši najboljši, že v versko-slovenskem dvigu vzgoreni sinovi. Sardenko pove, da je tudi njih temeljno naziranje drugačno kot mnogih, ki bijejo boj za drugačne interese.

„Za jasni prestol in oltar
poslednji naših src udar
poslednja kaplja!“

Naj bi bile te pesmice, ko „nebo žari“, „žalostnim“, kot pravi pesnik sam v začetku, „tolajzba“. Večna luč pa naj da (s. 5) „Vojskujočim“ za pravo pravo, ki je božje, „zmago“. Padlim vsem — vstajenje.“ Vstajenje tudi živim, tudi našemu ljudstvu. A. K.

na južni strani. Kaže se, da hočejo iti proti Bagdadu. Veliki knez Nikolaj Nikolajevič ima tu en milijon vojakov.

Mesto Bitlis, glavno trgovsko mesto Armenije, leži že precej globoko na jugu proti Mezopotamiji, zahodno od velikega Vanskega jezera, 1550 m nad morjem. Prebivalcev šteje 25 tisoč, dve tretjini Mohamedancev in eno tretjino Armencev. V mestu je 32 mošej, 12 samostanov in več armenskih cerkev. Skozi mesto teče rečica, ki se izliva v Tigris. Kraj je dober za sadjerejo, v okolici se vidi veliko vrtov. Pravljica trdi, da je Bitlis utemeljil Aleksander Veliki. Nekdaj je bilo mesto sedež samostojnih kanov, ki so tam napravili močno trdnjavo. Sultan Murad IV. si je l. 1638. podvrnil mesti Erivan in Bitlis.

Rusi s suhega in z morja obstreljujejo Trapezunt.

Mesto Trapezunt leži na mali višini ob južnovzhodnem bregu Črnega morja in šteje 35 tisoč prebivalcev, Turkov, Grkov, Armencev in Perzov. Tu je sedež grškega škofa. Za trgovino ima mesto jako ugodno lego. Sem je prihajalo mnogo turških, francoskih in avstrijskih parnikov. Blago je šlo v Perzijo. Zgrajeno je bilo mesto baje že l. 700 pred Kristusom. Od leta 1204., ko se je v Carigradu ustanovilo latinsko cesarstvo, je bil v Trapezuntu celo sedež posebnega cesarstva, ki je obsegalo bregove Črnega morja in je obstojalo do l. 1461. Turki so si tega leta pod Mohamedom II. podjarmili deželo ter zadnjega cesarja in njegovo družino v Odrinu umorili.

Italijansko bojišče.

Vedni dež in sneg ovirata gibanje vojska na italijanskem bojišču. Zato so se zadnji teden glasila avstrijska uradna poročila vedno enako, da je namreč na bojišču trajno mirno.

Italijanska poročila pa pripovedujejo o patruljah na Mrzlem Vrhu in o artiljerijskem delovanju, ki je bilo posebno ljuto pri Gorici.

POLITIČNI PREGLED.

Amerika in Nemčija.

Wilson je dobil prosto roko glede nastopanja proti Nemčiji, ker je bila v zbornici nasprotna resolucija sprejeta z 271 proti 138 glasovom.

Grška.

Venizelos je prišel pri kralju zopet v milost in je večkrat pri njem na obisku.

Portugalska.

Nemčija je zahtevala od Portugalske, da naj da nazaj zaplenjene ladje. Portugalska je pa zahteve Nemčije odklonila. Z naglico se pripravljajo na vojno in je zaprla luke.

Angleška.

Zelo vre po deželi, ker vlada vpoklicuje oženjene može.

Kitajska.

Čete kitajske vlade so vzele vstajem glavno trdnjavo Simfu. Juanšikaj je razglasil, da je odložil obnovitev monarhije.

Italijanski državni zbor. Socijalisti delajo v zbornici Salandri velike preglavice, ker dokaj očitno govore za mir. Te dni je zbornica postala nesklepčna in predsednik je moral sejo zaključiti. Govorilo se je drugi dan še mnogo proti vladi. Nazadnje so pa vendar Salandri poslanci napravili poklon, ko je zagrozil, da bode razpustil zbornico. Tudi Giolitti je glasoval njemu v korist in tako je bilo pri glasovanju za vlado oddanih 287 glasov, proti pa le 25.

Zjedinjena Poljska. V kratkem se bo vršilo v Krakovu zborovanje vseh poljskih državnih in deželnih poslancev, članov gosposke zbornice in Vrhovnega narodnega odbora, ki obsega vse Poljake.

Nemška ladja «Möwe» je več mesecev križarila po raznih morjih in delala škodo angleškim ladjam. Vrnila se je sedaj v neko domače pristanišče in je pripeljala vjete 4 angleške častnike, 195 pomorskih vojakov in en milijon mark v zlatu. Ladja je zaplenila ter deloma potopila,

deloma kot pšen obrača celo vrsto angleških ladij. Potopila je tudi angleško bojno ladjo Edvard VII. Nemški cesar je poveljniku ladje osebno podelil lepo odlikovanje.

Dober sad vojne. Sedanja vojna bo za Nemčijo pravi blagor, ako se bo po njej utrdila krščanska morala. Nemški škofje so v skupnem pastirskem listu, ki je izšel eno leto pred vojno, dne 20. avgusta 1913, tožili, da vsled zlorabe zakonskega življenja narod v Nemčiji še hujše propada, kakor na Francoskem in v Belgiji.

Pri Vatikanu se ustanovi novo bolgarsko poslaništvo. Papež je v to že privolil.

Papež in mir. Papeževega pisma, katero objavljamo danes v celoti, niso nič veseli tisti Italijani, ki tiščijo na vojno. Pravijo, da boče pismo imelo v Italiji in na fronti grozne posledice.

Živež pod prepovedjo. Razne države so zadnji čas prepovedale izvoz živeža: Danska kavo, Argentinja sladkor, Turčija lešnike, Francoska je prepovedala izvoz vsega blaga tudi iz kolonij. Dobro pa trguje Španija in dela lepe dobičke.

Izdelovanje žganja je Nemčija za žganjarne prepovedala, ker primanjkuje špirta za vojaške in industrijske namene.

NOVIČAR.

Zopet pohvala Hrvatov. Dne 31. januarja je promoviral nadvojvoda Evgen za častnega doktorja hrvaškega vseučiteljskega v Zagrebu. Predno mu je bila izročena doktorska diploma, ga je nagovoril dr. Barac v hrvaškem jeziku. Po nagovoru so ga odposlanci zagrebške univerze in ves generalni štab pozdravljali z burnimi „živio“ klici. Pri obedu se je izjavil nadvojvoda Evgen o Hrvatih, da stoji hrvaški narod na višku vsoje naloge in da so se hrvaški sinovi odlikovali na vseh bojnih poljih za časa te vojne s svojo zvestobo, junaštvom in neutrudljivostjo. General Borojevič se je pa izjavil: „Izročilo Hrvatov, biti zvest do zadnjega diha in se z levjo močjo boriti, se je tudi v tej vojni na vseh bojnih poljih sijajno pokazalo.“

Dobrodelni koncert priredi gospa Mileva dr. Zakrajškova dne 19. marca 1916 v „Društvenem domu“ v Škofji Loki s prijaznim sodelovanjem gospice Dane Kobler, koncertne pianistinje, nadalje sopranistinje, ki noče biti imenovana iz slavnega kvarteta Kozine. Tudi prirediteljica bo na goslih lepe komade svirala. Čisti dobiček je namenjen vojaški bolnišnici v Škofji Loki. Začetek ob pol 5. uri popoldne. Po koncertu bodo loške dame v sfranskih prostorih prodajale mrzla jedila in pijače. Vstopnice se dobivajo v predprodaji v trgovini gosp. R. Thalerja in na dan koncerta pri blagajni. Zanimiv vspeled priobčimo prihodnjic.

Nemški narodni dan na Dunaju. Dne 14. marca se bo vršilo na Dunaju zborovanje nemških strank pod imenom „Nemški narodni dan“. Tega zborovanja se bodo udeležile vse nemške stranke Avstrije, tudi nemški socialni demokrati. Na dnevnem redu bodo vsa vprašanja nemškega naroda v Avstriji.

Pesnik Josip Stritar je te dni obhajal osemdesetletnico življenja. Ljubljanski mestni zastop mu je častital.

V Ljubljanski stolnici je bil koncert na korist sirotam padlih vojakov. 700 kron čistega dobička se je poslalo mestnemu magistratu.

«Soči». Gregorčičevo „Soči“ je g. Hugotin Sattner instrumentalno uglastil. Skladba bo bajje nekaj posebnega.

Č. g. Frančišek Bleiweis je bil umeščen na župnijo Mošnje.

G. Milko Kos, sin zgodovinarja dr. Franca Kosa, redni član Instituta za raziskavanje Avstrijske zgodovine, je dne 4. marca na Dunaju promoviral za doktorja filozofije.

Umrli je v Lescah g. Jožef Pernuš, posestnik, bivši zidarski mojster in Radeckijev veteran, v visoki starosti 91. let. N. p. v m. l.

Na Reki je imel č. g. Janez Kalan dne 27. februarja dobro obiskan shod „Svete Vojske“ v kapucinski cerkvi. Govoril je tudi na shodu Marijine družbe, ki obstoja skoro iz samih Slovencev.

Pri Lipnici na Štajerskem, kjer je nekdanje rimsko mesto Flavia Solva, so pri napravi tabora za begunce našli zelo znamenite najdbe iz ilirske in rimske dobe. Tu so nekdanje bivalne stari Noriki, ki so bili znabiti Slovani. Najdbe je popisal dr. Walter Schmid.

Le v nemškem jeziku se morejo pošiljati odprta pisma in denarne pošiljatve do 500 mark iz Avstro-Ogrske v Poljsko, zasedeno od Nemcev.

Iz Železnikov. V nedeljo dne 27. februarja se je vršil v našem „Domu“ koncert v prid osiepelim vojakom. Koncert je lepo uspel in donesl čistega dohodka 185 kron, ki so se poslane preč. knezoškof. ordinarijatu, da jih določijo na pristojno mesto.

Bohinjska Bistrica. Naše Izobraževalno društvo se tudi sedaj živahno giblje. Članarino je plačalo nad sto udov, knjižnica je obogatela in dobila mnogo lepih knjig, katere mladina rada prebira. Pustno nedeljo se je igrala časa primerne igra: Po mobilizaciji doma. Ob lepih vojaških pesnih in domorodnih deklamacijah smo se poživili, nazadnje je pa v nabito polni dvorani zadonela še večno lepa cesarska. Tako je bila ta veselica objednem patriotična manifestacija našega vrlega društva. Počastili so nas s svojo navzočnostjo tudi gospodje častniki. Čisti dobiček 250 kron je za oslepele vojake. Vso to sijajno prireditve je vodila šolska voditeljica, gđc. Zemljanova, ki je dobila za zasluge za vojno oskrbo cesarjevo zahvalo. — Katoliško časopisje se je zelo razširilo. „Slovenca“ prihaja vsak dan 70, sobotnega 120, „Domoljuba“ 120. — Za spomenik domačim junakom je daroval častni občan komandant bl. g. Anton Luckmann 200 kron. — Tukajšnje prebivalstvo je zdravo. Tudi tajnih bolezni med ženstvom v bistriški župniji doslej še ni. Kakor čujemo je vojaška oblast v tem oziru prav umestno silno stroga. V svarilo drugim take ženske vojaki aretirajo ter jih z nasajenimi bajoneti sramotno tirajo v bolnico. Tedaj pozor! — Prihodnje, vojnemu času primerno predstavo nabožne vsebine priredi šolska mladina za napravo spomenika bistriškimi padlim junakom.

S Trstenika.

Klasifikacija konj bo zopet od 24. do 29. marca ob 8. uri dopoldne in sicer 24. marca v Trziču, 25. in 26. v Kranju, zadnje tri dni pa v Škofji Loki. Odškodnina za konje, ki bodo spsobni spoznani, se bo določila potom cenitve. Natančneje se izve pri županstvu.

Karte za sladkor. Od srede meseca marca se bode dobival pri nas sladkor po prodajalnicah samo na karte. Za vsako osebo ga bode mogoče dobiti na mesec 1 $\frac{1}{4}$ kg. Da se te dni ljudje ne bodo založili s sladkorjem, se sladkor ne sme več prodajati v večjih množinah kot po $\frac{1}{4}$ kg. Karte za sladkor bodo pa dobili le tisti, katerih zaloga sladkora v gospodinjstvu ne znaša nad 2 $\frac{1}{2}$ kg za vsako osebo, katero je treba preživljati. Kdor bo hotel dobiti karto za sladkor, mora pismeno izjaviti, da nima več kot omenjeno množino sladkorja v gospodinjstvu.

Modra galica. Vinogradniki bodo v prihodnje lahko dobivali modro galico, ker je bolgarska vlada prepustila Nemčiji srbske bakrene premogokope, da jih bo izrabljala. Seveda bo šel baker čez Avstrijo v Nemčijo in potem pride nazaj kot galica.

Iz ruskega vjetništva sta se oglasila: Ivan Grad iz Vevč po 16. mesecih vjetništva in oglasil se je tudi Jože Žagar iz Stare Loke.

Naslovi na vojne vjetnike v Rusiji naj se pišejo jasno in s črnolom, da se pisma ne poizgubijo.

Vojaški dopusti. Da se dobi za delo na polju in v gozdih sedaj spomladi kaj več delavnih močij, bodo vojaki dobivali dopuste za daljši čas ali pa se bodo kot delavne skupine komandirali k posameznim gospodarjem in občinam. V prvi vrsti bodo dobili dopuste samostojni kmečki gospodarji, družinski člani poljedelcev, nastavljeni in delavci, ki služijo pri nadomestnih kadrih, črnovojniških etapnih bataljonih v vjetniških taboriščih, pri stražnih oddelkih ali varovanju železnic. Treba jim je prositi dopust pri raportu. Dopust dovoljuje poveljnik teh oddelkov. Prošnje za dopust, listin, uradnih potrdil in izvlečkov ni treba. Dopuste bodo dobivali tudi črnovojniki in delavci po zakonu o vojnih dajatvah v zaledju, nadalje častniške sluge v zaledju službujočih, bolnih, rekonvalescentnih in na dopustu bivajočih gažistov. Dopuste se bode začelo dajati z 10. marcem. Za moštvo sposobno za službo na fronti, razun za pehotne in lovske čete, za katere veljajo posebne določbe, bode dopust znašal 3 do 4 tedne, za samostojne gospodarje ali gojzderske delavce pa, če le mogoče, 5 tednov. Za službo v fronti nesposobno moštvo nadomestnih kadrov bo po možnosti dobivalo še daljše dopuste. Če so vojaki na dopustu končali delo v svojem gospodarstvu, ali pri svojih stariših ali delodajalcih, tedaj jih lahko politična oblast ali občina ali žetvena komisija pošlje pomagat drugim, dokler ne poteče njihov dopust. Dajejo se dopusti tudi za delavne skupine, ki pa morajo šteti najmanj 20 mož in ki stoje pod poveljstvom podčastnika.

Svarilo. Z ubegom vojnih vjetnikov je velika nevarnost, škoda za lastno armado v zvezi. Kdor vojnim vjetnikom, zavedajoč se te škode, pri begu pomaga, zvrši hudodelstvo proti vojni moči države po § 327. v. k. z. To hudodelstvo spada pod naglosodno postopanje in se v tem postopanju kaznuje s smrtjo na vislicah. Vsled tega se vsakdo, zapretivši zakonite posledice, svari, vojne vjetnike, kakor tudi, ker se vojni vjetniki in vohuni večinoma poslužujejo civilne obleke, ljudi, ki ne bivajo stalno v kraju, tuje, neopravičeno, ali vsaj ne da bi se naznanili vojaški ali krajevni oblasti, jemati pod streho, jim dajati hrano, ali takim osebam s tem, da se jim pokaže pot, da se jih preobleče, ali na drug način, pri nadaljevanju pota podpirati.

Razglas. Ker je nastalo veliko pomanjkanje zlasti tudi semenskega krompirja, se vsi oni posestniki, ki imajo še kaj razpoložljivih zalog, pozivljajo, naznaniti v teku 8 dni po objavi tega razglašja neposredno okrajnemu glavarstvu ali pa pristojnemu županstvu one množine, ki jih imajo še oddati. Pripomni se, da se bodo ponudene zaloge plačale po določeni najvišji ceni, drugače bi bilo okrajno glavarstvo prisiljeno posluževati se pravice § 7 ministerske naredbe z dne 22. septembra t. l. dež. zak. št. 276, v kar ima uže pooblastilo c. kr. deželne vlade, in bi pripoznale veliko manjše rekvizicijske cene. Je tedaj v lastnem interesu vsakega kmetovalca, da ponudi prostovoljno, kar ima krompirja odveč. S tem

izpolni tudi svojo patriotično dolžnost in pomaga onemu bednemu prebivalstvu, ki trpi pomanjkanje.

Prebivalstvu Kranjske dežele.

Kolikor dalje traja vojna, toliko več zahteva od posameznih ustanov za vojno skrbstvo v deželi. Zato pa moramo iskati zmerom novih sredstev in poti, da z denarnimi svotami pomagamo revnim, ki so ostali doma, junaškim bojevnikom v vojski, bolnikom in ranjencem itd., kolikor je sploh s privatnim skrbstvenim delom pomagati mogoče.

Prav izdatna svota denarja bi se v teku leta brez posebne obremenitve posameznikov nabrala na ta način, če bi vsak prebivalec lepe Kranjske dežele, najsi je tu stalno naseljen, ali pa se muji pri nas mimogrede, daroval za vojnokrbne namene po svoji dobri volji in moči kak znesek na svoj god ali rojstni dan. Tako bi v naši dragi kronovini neprestano, dan za dnem, tekkel zopet nov vir v splošno blage namene.

Zato pozivljamo vse kroge in sloje prebivalstva, da pomagajo vdejevovati to lepo misel s tem, da sami pokladajo ob rojstnih in godovnih dneh darove na oltar domovine ter, kjerkoli je prilika, to misel priporočajo in razširjajo.

Vsak, kdor daruje tak dar, dobi zanj spominski list na svoj godovni ali rojstni dan v vojnih letih 1914—1916, obenem v trajno pomnjenje, kdaj je Avstrija živela svoj največji čas.

Ta list naj po sklenjenem miru kot nekakšen hišni vojni spomin dežele Kranjske po vseh družinah poznim rodovom glasno priča, kako se je v teh težkih letih vse prebivalstvo Kranjske dežele složno in vztrajno udeleževalo silovite borbe zoper premnoge sovražnike naše mogočne Avstrije.

Poziv za te darove naj gre od kraja do kraja v najoddaljenejšo gorsko vas naše Kranjske kronovine, da bo v prid in pomoč našim junakom na bojnih poljanah ter njim, ki doma zapuščeni, na bojno polje za očeti, možmi in brati pošiljajo svoje molitve.

Godovni darovi ali darovi ob rojstnih dneh se lahko pošiljajo c. kr. deželni vladi kranjski »Ravnateljstvu pomožnih uradov« v Ljubljani. Tudi župni in občinski uradi jih bodo sprejemali in deželni vladi pošiljali. Za pošiljanje so pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani in pri vseh župnih in županskih uradih v deželi posebne položnice c. kr. poštne hranilnice na razpolago.

C. kr. deželno predsedstvo za Kranjsko.

Ljubljana, dne 29. februarja 1916.

C. kr. dež. predsednik: Baron Schwarz s. r.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 9. marca. Živahni boji so pri Col di Lana in Sv. Mihaelu na Goriškem. — Na drugih bojiščih mirno.

Dunaj, 9. marca. Srbska armada odide s Krfa proti Solunu, na Kalkidike.

Berlin, 9. marca. Med Nemčijo in Portugalško se bo pričela vojna. Nemška vlada je izjavila, da se nahaja v vojnem stanju s Portugalško. Danes so bili portugalskemu poslaniku dostavljeni potni listi.

Berlin, 9. marca. Nemci so vzeli vas in oklopno trdnjavo Vaux s sosednjimi utrdkami v ponočnem naskoku. Tudi v zračnem boju so bili nemški letalci pri Verdunu zmagovalci. Več francoskih letal je bilo sestreljenih, nemška letala so se vrnila. Pri napadu francoskih letal na Metz je bilo sestreljeno francosko letalo, vodnik je bil vjet, njegov spremljevalec pa mrtev.

Milan, 9. marca. Iz Valone se civilno prebivalstvo prepeljava v Brindisi in Bari.

Petrograd, 6. marca. Rusi so zasedli vasi Altino in Mapavro, vzhodno od Trapezunta, in odpodili Turke.

Bukarešt, 9. marca. Ministri so izjavili, da bo vlada ostala nevtralna, sicer pa bo do konca molčala.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Savnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah.